

Катедра „Финанси“

АВТОРЕФЕРАТ

ФИНАНСОВИ ПРОБЛЕМИ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ИНОВАЦИОННИ СТРАТЕГИИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“ в
професионално направление 3. 8. Икономика**

Докторант:

Калоян Красимиров Беличовски

Научен ръководител:

доц. д-р Юлия Добрева

СОФИЯ

2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА:

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	4
1. Обект и предмет на дисертационния труд	6
2. Цел и задачи на дисертационния труд	8
3. Актуалност и значимост на проблематиката	11
4. Методи на изследване и изследователска теза на дисертационния труд	14
I. РЕГИОНАЛНИ ИНОВАЦИОННИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.....	20
II. ПЕРСПЕКТИВИ И РЕШЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА РАЙОНИТЕ НА ПЛАНИРАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.....	22
III. ПРИЛОЖЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИИ – ИНОВАЦИИ И АУТОМОТИВ ИНДУСТРИЯ.....	24
IV. ОСНОВНИ ПРИНОСИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	28
V. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	29

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение и списък на използваната литература. Той е с обем от 182 страници. Използваните литературни източници са 80 броя, от които 5 са на английски език, 40 - на български език, а 35 от тях са чрез интернет платформата.

Дисертационният труд е обсъден на Заседание на Катедра „Финанси“ към Висшето училище по застраховане и финанси на 27 ноември 2019 г. и е насочен за публична защита.

Авторът на дисертационния труд е докторант на свободна докторантура във Висше училище по застраховане и финанси.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на на открито заседание на Научно жури, назначено със Заповед на Ректора на Висше училище за застраховане и финанси, в състав:.

1.
2.
3.
4.
5.

Материалите по защитата са на разположение на заинтересованите лица в библиотеката на ВУЗФ.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Икономическата предпоставка за имплементирането на регионални иновационни стратегии за развитие в България следват множество пазарни принципи, които се нуждаят от тяхната подкрепа. В тях са съсредоточени множество рамки, които биват следвани за повишаване качеството на живот на регионите от всякакъв аспект.

Регионалните иновационни стратегии за развитие на Република България имат за цел да повишат икономическото състояние на шестте района на планиране на територията на страната чрез множество колаборативни действия. С подкрепата на структурните фондове, държавната администрация, висшите учебни заведения и частния бизнес, резултатите следва да бъдат значителни до края на Втори програмен период.

Основна цел на дисертацията е да се докаже, че начините за справяне с регионалните различия от местен и вътрешнорегионален характер се крият във взаимно свързани процеси, водещи до развитие в иновативната и развойна дейност, от които крайния бенефициент – гражданското общество, ще усети чувствителна промяна в социален и икономически характер.

Направен е анализ на Оперативна програма „Регионално развитие“ от Първи програмен период (2007 – 2013) и е очертана ролята на Оперативна програма „Региони в растеж“ от Втори програмен период (2014 – 2020), както и тази на стратегия „Европа 2020“ и Националната стратегия за регионално развитие.

Чрез споделянето на вижданията и стратегиите за развитие на шестте района за планиране, целта е да се обърне вниманието върху реалните и належащи проблеми на различните по местоположение географски дадености и потенциал региони. Наред с това се поддържа твърдението, че държавния и частен сектор не са активни в подкрепа на иновативната и развойна дейност, като за висшите учебни заведения остава единствено прилагането на теоретична, а не на практическа активност и дейност.

В тази връзка са изложени позиции на автора за някои законодателни промени, за начина на стимулиране и подкрепа на малкия и частен бизнес, за осведомяване на обществото относно Оперативните програми и съпътстващите ги евросредства, както и за политиките, които трябва да се съблюдават за устойчиво и балансирано развитие на всички райони за планиране на територията на Република България.

Дисертацията е разделена в три глави, следвайки необходимостта от количественото разглеждане на проблематиката, ролята на регионите и тяхната последователност на развитие, до достигане до нужните резултати, имащи за цел икономически и социален ръст, а именно – теория и методология на регионалното развитие в България, актуалното състояние на регионите, ролята на регионалните иновационни стратегии в устойчивото регионално развитие на страната, както и перспективите и решенията на проблемите с цел устойчиво развитие и експериментални изследвания.

1. Обект и предмет и теза на дисертационния труд

Обект на дисертационния труд са ролята на регионалните иновационни стратегии в шестте района за планиране, които страдат от регионални и вътрешнорегионални различия и неравенства, както в демографски, така и в социален характер. Иновационните стратегии, основната цел на които е да работят за регионалното развитие в различните части на страната, са действащия механизъм в рамките на Втория програмен период 2014-2020.

В т.3 от гл. III е разгледана движещата сила в икономически аспект в Централна Европа, а именно развитието и приноса на „Автомобилната индустрията“, която е движещата сила по отношение на привличане на нова работна ръка и съответно създаването на нови работни места. Статистическата извадка винаги е конкретизирана за над 250 души, тъй като тези фабрики/предприятия/компани не рядко достигат до 5000 души активно работещи по съответните проекти.

Предметът в практическата част е разграничен в два отделни подтекста, а именно – изследване на малките и средни предприятия относно готовността им за инвестиции, иновации и разрастване на обхвата им в производствения и логистичен аспект на бизнеса.

Ограниченията в проучванията са сведени до анализиране на рисковите фактори и инвестиции микропредприятия (до 10 души), малки предприятия (до 50 души) и до средни предприятия (до 250 души).

Тезата на настоящата дисертация е, че създаването, следването и работата по регионални иновационни процеси е най – прекият път към повишение на икономическите равнища в регионите. Анализите доказват, че с тяхна помощ, чрез тясното сътрудничество между държавния и частния сектор, както и в подкрепата на Аутомотив сектора е възможен значителен икономически ръст. Подкрепени от държавно и частно финансиране и развиване на развойна дейност във висшите учебни заведения, се формира нужния триъгълник, подкрепящ визията, идеята и функцията на иновационната дейност. С

подкрепата на Националната стратегия за развитие на регионите и „Европа 2020“, развиването на иновационна и развойна дейност биха могли да дадат осезаем резултат по време на Втория програмен период. Развитието в последните две години и половина в областта на автомобилната индустрия също трябва да даде осезаем резултат до края на 2020-та година, когато множество чуждестранни компании следва да инвестират в нови производствени предприятия, които да привлекат нова работна ръка от нискоквалифицирани и квалифицирани работници. Едно от твърденията доказва, че е напълно изпълнимо връщането на българи, високопрофилни кадри, от Западна Европа, които да продължат местоработата си на територията на България.

Икономическата обстановка, пътната инфраструктура и логистичните възможности следва да се развият със сравнително бързи темпове, като логичното продължение е да доведат до повишаване на стандарта на живот.

2. Цел и задачи на дисертационния труд

2.1 **Целта** на проекта дисертацията е да запозная аудиторията с проблемите, които характеризират Югозападния, Южно централния, Югоизточния, Североизточния, Северно централния и Северозападен район за планиране с техните икономически и социални характеристики, както и с възможностите пред малките и средни предприятия за развитие. На тази база се анализират и предлагат бъдещи възможности за развитие на регионите, в която са включени решения и препоръки, които да доведат до реални резултати до края на Втори програмен период.

2.2 **Задачите** на дисертацията са насочени към запознаване, търсене и предлагане на иновационни стратегии, които ще отбележат реални резултати чрез насърчаване на развойна дейност във висшите училища. С подкрепата на частния бизнес, висшите училища, държавния сектор, НСРР, „Европа 2020“ и Оперативните програми, иновациите следва да се разглеждат като задължителна, перспективна работа, в името на устойчиво и балансирано регионално развитие.

Чрез **методологичните** характеристики на страната ни се разграничават плюсовете и възможностите от членството ни в ЕС, а именно:

Общи предимства:

- ✓ членство в общност на стабилност, демокрация, сигурност и просперитет;
- ✓ нарастващ вътрешен пазар и повишаващо се вътрешно търсене;
- ✓ свободно движение на работна ръка, стоки, услуги и капитали;

Макроикономически ефекти:

- ✓ нарастване на преките инвестиции от чужбина, дължащо се на повишеното доверие сред бизнеса;

- ✓ централна роля в региона, тъй като геополитическото положение на България я прави свързващо звено между Балканите и регионите на Черно море и мост за взаимоотношенията между Европейския съюз и Турция;
- ✓ подобряване в дългосрочен план на транспортната инфраструктура;
- ✓ засилена конкурентоспособност и стремеж към иновации;
- ✓ държавна система за субсидии съгласно регламентите на ЕС;
- ✓ улеснен достъп до финансови институции и фондове в рамките на разширения Европейски съюз;

Облаги за предприятията:

- ✓ увеличаване на фондовете на ЕС за защита на околната среда, образование и подпомагане на малките и средни предприятия;
- ✓ прозрачност на правилата за данъчно облагане и бизнес счетоводство;
- ✓ няма митнически или количествени ограничения в рамките на ЕС;
- ✓ опростена процедура в бизнес администрацията при износ за друга държава-членка от Европейския съюз.
- ✓ в общност на стабилност, демокрация, сигурност и просперитет;
- ✓ нарастващ вътрешен пазар и повишаващо се вътрешно търсене;
- ✓ свободно движение на работна ръка, стоки, услуги и капитали.
- ✓ Макроикономически ефекти:
- ✓ нарастване на преките инвестиции от чужбина, дължащо се на повишеното доверие сред бизнеса;
- ✓ централна роля в региона, тъй като геополитическото положение на България я прави свързващо звено между Балканите и регионите на Черно море и мост за взаимоотношенията между Европейския съюз и Турция;
- ✓ подобряване в дългосрочен план на транспортната инфраструктура;
- ✓ засилена конкурентоспособност и стремеж към иновации;
- ✓ държавна система за субсидии съгласно регламентите на ЕС;
- ✓ улеснен достъп до финансови институции и фондове в рамките на разширения Европейски съюз.

- ✓ Облагите за предприятията:
- ✓ увеличаване на фондовете на ЕС за защита на околната среда, образование и подпомагане на малките и средни предприятия;
- ✓ прозрачност на правилата за данъчно облагане и бизнес счетоводство;
- ✓ няма митнически или количествени ограничения в рамките на ЕС;
- ✓ опростена процедура в бизнес администрацията при износ за друга държава-членка от Европейския съюз;

3. Актуалност и значимост на проблематиката

Изборът на тема е продиктуван от нарастващия интерес, който неиминуемо присъства в пространството, относно прилагането на балансиран и устойчив растеж в районите за планиране. „Съществен елемент в системата на стратегическото управление е стратегическото планиране.

Иновациите са обобщаващ термин за болшинството от дейности, свързани със създаването и откриването на новото знание и превъплащението му в стойност за крайния бенефициент - потребителите. Те са основен елемент на икономиката на знанието. Под стратегия се разбира изготвяне и дефиниране на най – значимите дългосрочни цели и задачи на дадена организация, съгласуване и последователността в работата и разпределението на ресурси, нужни за постигане на поставените цели. Държавните научно – технически приоритети определят линията на движение за развитие на науката и техниката, които имат огромно значение за осигуряване на конкурентноспособно статукво на страната. Уреждането на условия за предприемаческа дейност е важна задача при стратегическото управление на макроравнище, докато на база микроравнище е важна организацията в самата структура. Иновационната стратегия на равнище предприятие зависи силно от иновационните стратегии на по-високите йерархични равнища.

Макроравнището създава предпоставки за функциониране на предприятията в научно - техническите тенденции, съответстващи на световните посоки на развитие. Иновационната дейност на предприятието чрез помощта на прякото и косвено въздействие се насочва в линията на движение на тези тенденции. Регионалните иновационни стратегии (РИС) са насочени към ангажирането дейността на предприятието към постигане на посочените цели на региона. Регионалните и отрасловите иновационни стратегии, заедно и поотделно, са стратегии на средно равнище. Иновационната стратегия на Република

България предлага мероприятия за увеличаване на конкурентноспособността на българската индустрия чрез създаване, внедряване и разпространение на иновации.

Иновационният процес е трудно прогнозируем процес поради своята сложност, динамичност и неочакваност. Това е причината разработването на стратегии в иновационния мениджмънт да представлява алтернативно планиране в дългосрочна перспектива, каквито всъщност са периодите за осъществяване и внедряване на иновациите. „Всички аспекти, свързани с изследването на поведението на националните стопанства (като макросистеми) в областта на равнището на националното производство, безработицата, инфлацията, както и принципите на реализация на определена макроикономическа политика дават представа за съдържанието на макроикономикса.

Главна роля в стратегическото управление имат иновационната и технологичната стратегия, от които зависят целите на иновационната дейност, набора на средства за тяхното реализиране и на източници (спонсори) за получаване на тези средства. Иновационната стратегия е зависима изцяло от технологичните възможности (външни и вътрешни), на пазарните цели и на конкурентните позиции на дадената фирмата.

За разлика от другите стратегически ориентири (средносрочни и краткосрочни интереси) иновационната стратегия е ориентирана към постигане на дългосрочни цели.

Преминаването от индустриална икономика към икономика на знанието и включването в глобалното информационно общество може да се осъществи само с провеждането на последователна политика на национално и регионално ниво за ускоряване на структурните реформи. Тяхна цел трябва да са иновативността и конкурентноспособността.

Един от първите проекти на РИС бе създаването на регионален фонд за финансиране на иновациите и приложните изследвания. Финансовият план е разработен въз основа на симулационен модел и следните допускания за периода 2014-2020 г.:

- Изменение на БВП през периода до 2020 г. - прогноза на МФ, дирекция „Икономическа и финансова политика”;

- Пълно усвояване на средствата за иновации от европейските фондове в размер на 1 млрд. евро – средногодишно нарастване през периода 2014-2020 г. с 10%
- Нарастване на държавните разходи за НИРД през периода 2014-2020 г. средногодишно с 15%;
- Нарастване на разходите за НИРД в сферата на висшето образование през периода 2014- 2020 г. средногодишно с 16%;
- Нарастване на разходите за НИРД на бизнеса през периода 2014-2020 г. средногодишно с 16%;
- Нарастване на държавните разходи за НИРД през периода 2014-2020 г. на нетърговските организации средногодишно с 10% Моделът позволява осъществяване на мониторинг за изпълнението на националната цел (разходи за НИРД 1.5% от БВП през 2020 г.) и приемането на различни варианти за нарастване на видовете разходи, в зависимост от текущото състояние.

Преките ползи за бизнеса от създаването на серията финансови инструменти и фондове се изразяват в увеличен достъп до финансов ресурс, конкретно насочен към определени потребности. На всеки етап те са пораждани от жизнения цикъл в развитието на фирмите - от възникването на идеята, през стартирането на предприятие до неговия постепенен растеж и зрелост.

Друга пряка изгода ще бъдат многократно повишеният обем и видовете финансови услуги, които ще бъдат предлагани на място в региона, а не от базирани в столицата организации. Това ще повиши неиминуемо шансовете за достъп и успех за усвояване на средства при кандидатстване. Наред с това ще се повишат качеството и професионалното ниво на предлаганите услуги, което ще е от пряка полза за обслужването на бизнеса и за неговия просперитет. От друга страна, разгръщането на финансовата инфраструктура, насочена към проблемите на рисковите проекти за каквито са считани иновациите, също ще подобри драстично шансовете за успех и ще повиши конкурентоспособността на фирмите чрез подкрепа за разработване и внедряване на иновации.

4. Методи на изследване и изследователска теза на дисертационния труд

Еволюцията на системата от научни знания са строга класификация, като усъвършенстването и преобразуването ѝ се извършва посредством изследвания. Научното изследване е похват на изучаване на даден обект с цел да се разгърнат закономерностите на неговото появяване и развитие. Разбира се, всичко това следва да бъде в интерес на крайния бенефициент, а именно обществото. Изследването се провежда на империчен принцип, чрез опитни данни, а не чрез поставени задачи, които целят анализ на технологични процеси. Експериментът е специално планиран изкуствен опит, като неговата цел е да се изградят математически модели на определения обект с помощта на получените данни.

Като цяло теоретическите изследвания се базира на аксиоми, закони, принципи и постулати, а болшинството изследвания са комплексни или казано на друг език - експериментално – теоретически. Експериментът има за цел да открие нови свойства на обекта (това се нарича изследователски експеримент), да провери правилността на теоретичните приложения (проверовъчен експеримент) и да ги демонстрира на няколко явления (демонстрационен експеримент).

Използвани са следните емпирични показатели:

- Наблюдение – събиране на първична информация или емпирични твърдения за системата;
- Сравнение – установяване на общото и различното в изследваната система или системи;
- Измерване – търсене на формализирани емпирични факти;
- Експериментиране – целенасочено преобразуване на изследваната система за определяне нейните свойства;

Освен класическите форми, в последно време се използват и форми като анкети, интервюта, тестване и др.

Емпирико - теоретични методи за изследване на системите представляват:

- Абстрахиране – установяване на общи свойства и характеристики на обекта и на тази база моделиране на системата;
- Анализ – разделяне системата на подсистеми с цел откриване на техните взаимовръзки;
- Декомпозиция – разделяне системата на подсистеми със съхранение на връзките с външната среда;
- Синтез – съединяване на подсистемите в система с цел откриване на техните връзки;
- Композиция – съединяване на подсистемите в система със съхраняване на връзките с външната среда;
- Индукция – получаване на знания за системата по знанията за подсистемите.

Не малка част от методите на емпиричните изследвания могат да бъдат разделени на качествени и количествени, като разликата между тях е главно в броя на изследваните обекти. Количествените методи обикновено дават насока на експериментите да обхващат голяма част от обекта на изследването, докато на другия полюс са качествените методи, които се съсредоточават върху малка част от него. Въпреки всичко това не е съществена разлика между двата метода.

Количествените методи се обуславят на провеждането на множество от експерименти. Те разчитат на голяма маса от резултати, които впоследствие биват подложени на обстоен анализ. Колкото по – голямо е количественото изследване, толкова по – лесно резултатите от него ще се признаят от научната общост за индуктивно доказателство.

Интересното при качествените методи е фактът, че изследвателя е пряк участник в експериментите, докато при количествените той е страничен наблюдател. При количествените изследвания намеса от страна на изследвателя може да навреди на обективността на резултатите, докато в качествените именно това е търсения ефект. По този начин качествените изследвания винаги са субективни за разлика от количествените, а и количествените експерименти са строго стандартизирани, докато при качествените стандартизация няма.

Следва да се отбележи, че двата метода винаги работят и вървят ръка за ръка. Количествените и качествените методи е добре да се използват в синхрон и да се допълват взаимно в името на постигане на реални и качествени резултати.

МСП са основен двигател за увеличаване на темповете на икономически растеж, за развитие на високотехнологични производства и продукти с висока добавена стойност, за повишаване конкурентоспособността на икономиката. Динамиката им пряко допринася за намаляване на регионалните различия, зарешаване на проблема с безработицата и за повишаване жизнения стандарт на населението. Те са генератор на нови работни места и спомагат за повишаване на конкуренцията на пазара и за постигане на висок и устойчив икономически растеж.

Малките и средните предприятия проявяват по-голяма гъвкавост в кризисни ситуации и притежават гъвкава вътрешна организационна структура. Те имат възможност за по - бързо и лесно внедряване на иновации и нови технологии и са благоприятно място за развитие на предприемачески умения и бизнес култура.

За съжаление ежедневно се сблъскват с все по - сложна правна и административна среда. Административното бреме за малките и средните предприятия, измерено във време и финансови ресурси за спазване на нормативните и административни изисквания непрекъснато расте. Част от това административно бреме е неизбежно, но тежестта е изключително по-голяма спрямо големите фирми. Малките и средните предприятия нямат достатъчно ресурси да се справят с тези тежести и често не могат да си позволят да използват помощ отвън. Облекчаването на административното бреме за малките и средните предприятия ще доведе до повишаване на конкурентоспособността на сектора и ще способства за икономическия растеж.

Секторът на малките и средните предприятия обслужва много малки сегменти от пазара в региона или населеното място, в което са разположени. Диспропорциите в регионалното икономическо развитие налагат нуждата от целенасочена държавна политика за преодоляване на тези различия и приоритетно развитие на изостаналите планински и полупланински региони;

Малките и средните предприятия в районите в индустриален упадък и в изостаналите селски райони оперират при несъпоставими условия по отношение на достъп до финансиране, информация, консултантски услуги, иновации и обучение. Необходимо е разработването на механизми за диференцирана подкрепа за малките и средните предприятия от районите за целенасочено въздействие с цел преодоляване на между и вътрешно регионалните различия и насърчаване на предприемачеството и заетостта в различните райони.

Задължителни са мерките за възраждане и стимулиране на една наистина предприемаческа култура, която да се гради върху такива ценности като вяра в собствените сили, готовност да се поема риск и чувство за лична отговорност.

Следва да се предприемат действия за промяна на начина на мислене - като се започне със системата за образование и подготовка и се стигне до връзката между предприемачите и държавната администрация, финансовите институции и големите предприятия. Необходимо е ясно определяне на ролята на различните държавни институции в подкрепата на сектора на малките и средните предприятия;

Следва да се създаде много по - ефективен механизъм на взаимодействие между държавната администрация, неправителствените организации и организациите на бизнеса при подготовката и провеждане на политиката в областта на малките и средните предприятия;.

Специфичните характеристики на стратегическия модел на планиране се предопределят от три ключови идеи. Първата е свързана с инвестиционните решения. Въпросът е кой бизнес трябва да се изгражда, поддържа, намалява и ликвидира. Този въпрос подлежи на особена преценка, когато компанията няма достатъчно средства, за да финансира всички елементи и дейности на бизнеса. Всеки бизнес има различен потенциал за печалба.

Втората ключова идея е да се оцени акуратно бъдещият потенциал за печалба на всеки бизнес.

Третата ключова идея, която подчертава стратегическото планиране, е стратегията. За всяка своя бизнесдейност компанията трябва да разработи “план за играта”,

действие за постигане на своите дългосрочни цели. Няма нито една стратегия, която да е оптимална за всички конкуренти в даден бизнес.

Моделът на стратегическо планиране не е предписание, той по-скоро описва логични и аналитични стъпки, през които преминават много бизнесмени при разработването на своя бизнесплан. Той е база за стратегическо планиране, а не модел, който задължително води към добри резултати. Резултатите ще зависят от това какво и как се планира – ако се планира неуспех и планът ще бъде неуспешен, както казва Робърт М. Фулмър : ”Неуспехът на плана е планиране на неуспех”.

Процесът на стратегическо планиране е итеративен и непрекъснат.

Най-важното в стратегическия анализ е интуицията, способността да се мисли за дългосрочен период. Измененията във външната среда показват, че да се екстраполира успехът от вчера в успех утре, едва ли е най-добре. Събитията от вчера и днес помагат само частично да се изгради една реалистична картина за бъдещето.

Бъдещето е в Автомобилната индустрията спрямо географското ни разпределение и действителности. Затова говорят и стоките с най-голям ръст в износа ни през последните години. През 2019-та година, следва плановете да влязат в действие, като през месец октомври ще има по – голяма яснота относно инвестиции, техните срокове и ангажименти към държава, като най-големия инвеститор, който се очаква да влезне в България е „Фолксваген – Шкода“, за когото се конкурираме със съседна Турция.

Можем да кажем, че България започва много бързо да скъсява дистанцията си с държавите от Източна Европа. В страни като Полша, Чехия и Унгария вече има насищане на бизнес от този ранг. Новите инвестиции не се случват толкова лесно, безработицата е твърде ниска там и е в абсолютно нездравословни нива. Изчерпването на човешкия потенциал кара компаниите да се обърнат към региона на Югоизточна Европа. Въпросът е дали България има възможностите да отбележи най-бърз темп на развитие в него и да вземе най-много от насочения интерес.

Привличането на производител на автомобили е една много важна задача, Втората цел е позиционирането на България като място, където новите, революционни технологии, могат да се развиват.

Друг факт е, че засега все още у нас няма голям проект за производство на батерии за електромобили. Надеждите са такъв да се появи през 2019 г. Нуждата от батерии ще бъде значителна в следващите 5-6 години, а самите те ще са около 50% от цената на автомобила.

I. РЕГИОНАЛНИ ИНОВАЦИОННИ СТРАТЕГИИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Иновациите са обобщаващ термин за болшинството от дейности, свързани със създаването и откриването на новото знание и превъпласението му в стойност за крайния бенефициент - потребителите. Те са основен елемент на икономиката на знанието. Под стратегия се разбира изготвяне и дефиниране на най – значимите дългосрочни цели и задачи на дадена организация, съгласуване и последователността в работата и разпределението на ресурси, нужни за постигане на поставените цели. Държавните научно – технически приоритети определят линията на движение за развитие на науката и техниката, които имат огромно значение за осигуряване на конкурентноспособно статукво на страната. „С понятието „икономика“, в неговата първоначална употреба, се е обозначавало умението да се води домашното стопанство, домакинството.“ Уреждането на условия за предприемаческа дейност е важна задача при стратегическото управление на макроравнище, докато на база микроравнище е важна организацията в самата структура. Иновационната стратегия на равнище предприятие зависи силно от иновационните стратегии на по-високите йерархични равнища. „Основното преимущество на мрежовата структура е в нейната гъвкавост и адаптивност.“

Макроравнището създава предпоставки за функциониране на предприятията в научно - техническите тенденции, съответстващи на световните посоки на развитие. Иновационната дейност на предприятието чрез помощта на прякото и косвено въздействие се насочва в линията на движение на тези тенденции. Регионалните иновационни стратегии (РИС) са насочени към ангажирането дейността на предприятието към постигане на посочените цели на региона. „Една от основните задачи на макроикономическите статистически изследвания е да се даде количествена характеристика на броя и състава на работната сила на страната.“ Регионалните и отрасловите иновационни стратегии, заедно и поотделно, са стратегии на средно равнище. Иновационната стратегия на Република България предлага мероприятия за увеличаване на конкурентноспособността на българската индустрия чрез създаване, внедряване и разпространение на иновации.

Иновационният процес е трудно прогнозируем процес поради своята сложност, динамичност и неочакваност. Това е причината разработването на стратегии в

иновационния мениджмънт да представлява алтернативно планиране в дългосрочна перспектива, каквито всъщност са периодите за осъществяване и внедряване на иновациите.

„Европа 2020“ е стратегията за растеж на ЕС за следващото десетилетие. В променящия се свят искаме ЕС да се превърне в интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика. Тези три приоритета, които се подсилват взаимно, трябва да помогнат на ЕС и държавите членки да осигурят високи нива на заетост, производителност и социално сближаване.

По-конкретно, Съюзът си е поставил пет амбициозни цели – в областта на заетостта, иновациите, образованието, социалното приобщаване и климата/енергията, които трябва да бъдат постигнати до 2020-та г. Всяка държава членка е приела собствени национални цели във всяка от тези области. В основата на стратегията са залегнали конкретните действия на равнище ЕС и на национално равнище.

Националните и регионалните органи в Европа ще изготвят стратегии за интелигентно специализиране чрез процес на предприемаческо откриване, така че европейските структурни и иновационни фондове да могат да се използват по – ефективно и да се увеличат полезните взаимодействия между различните политики на национално и регионално равнище и на равнище ЕС, както и публичните и частните инвестиции.

Устойчивият растеж е свързан във все по-голяма степен с капацитета на регионалните икономики да прилагат иновации и да се трансформират, като постоянно се приспособяват към непрекъснато променящата се и все по-конкурентна среда. Това означава, че трябва да се полагат много по-големи усилия за създаването на екосистемите, които насърчават иновациите, изследователско-развойната дейност и предприемачеството, както подчертава стратегията "Европа 2020" и нейната водеща инициатива "Съюз за иновации".

Ето защо подпомагането на иновациите е основна функция на програмите за 2007-2013 г. по политиката на сближаване, в които приблизително 86,4 млрд евро или почти 25% от общо отпусканите средства са насочени към иновациите в по-общ смисъл. Този ангажимент е още по-силно акцентиран в новия програмен период за 2014-2020 г., като 30% от общо отпусканите средства ще се оползотворят за иновации в по - общ план. В бъдеще стратегиите за интелигентна специализация също ще мобилизират потенциала за иновации на всички региони на ЕС.

II. ПЕРСПЕКТИВИ И РЕШЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА РАЙОНИТЕ НА ПЛАНИРАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

България провежда в изпълнение социално – икономическа политика, която се обуславя на развитието на ефективната и конкурентна икономика и пълностойна интеграция в европейските програми. Част от програмата е и политиката за регионално развитие, за която се шуми все повече. Националната стратегия за регионално развитие за периода основен документ за определяне на дългосрочните цели и приоритети на регионалната политика в страната. Тя връчва стратегическите направления и равнища на регионалната политика и представлява отправна точка за набавяне и разпределение на помощта от еврофондовете при изпълнение на оперативните програми, отнасящи се за регионалното развитие. „Конкурентната структура на отрасъла е до голяма степен определящ фактор за кръга от потенциално възможни стратегии на бизнес единицата .“

Закона за регионалното развитие определя мястото и ролята на НСРР в системата от стратегически планови и програмни документи за регионалното развитие.

НСРР определя стратегическите пътища на политиката за регионално развитие. Тя подреждайки ходовете си отгоре – надолу, като по този начин е ориентир за стратегиите на регионално развитие на местна почва. Тя следва да транспортира целите и приоритетите и целите на НСРР в съответствие с конкретните регионални условия и предназначения на отделните документи.

Националната стратегия за регионално развитие съдържа и развива положителните практики на политиката за регионално развитие, като ги приобщава към идеалите и интересите на Националния план за развитие. Чрез нея се отчитат действащите и иновативните цели на структурните политики на ЕС, както и на кохезионната такава. Политиката за регионално развитие изисква сама по себе си постигане на динамично, устойчиво и балансирано развитие на отделните райони за планиране и намаляване на регионалните различия. Съдействайки за гарантирането на равни възможности за икономическо развитие, по – широк достъп до икономически ресурси, по – висок жизнен стандарт и доближаване до стандартизацията за развитие на регионите на ЕС, тя автоматично става водеща политика в България, имайки в предвид сегашното положение. Движещата сила на Националната стратегия е регионалното развитие, което има многоцелеви и многофункционален характер. Политики, свързани с подобна периферия на

действия, нямат цел за развитие на конкретно местонахождение. Това е причината политиката за регионално развитие да се концентрира върху точно обособени райони и да се предложи комплекс от интегрирани мерки, които ще допринесат за постигане на целите на дългосрочното развитие в регионален аспект на страната. Чрез този мотив стратегията е обобщаващ документ, който обхваща всички най – важни елементи за перспективата пред развитието на регионите на територията на Република България. Някои от предложените политики ще се реализират в партньорство със секторните политики, други са предмет единствено на регионалната политика, но във всички случаи заложените действия винаги ще са свързани със задължителното участие на регионалните и местните власти.

Напълно възможно и задължително е да се развива успешен бизнес с грижа за опазването на природната среда в Република България. Във връзка с това е изведена основната изследователска цел: проучване проблемите на устойчивото развитие в България и перспективите за устойчиво развитие на бизнесструктурите в селските райони. Към основната цел са формулирани и три подцели: анализиране проблемите на устойчивото природоползване в Република България; извеждане на основните тенденции при опазването на природната среда и биоразнообразието; конкретизиране на моделите и формите за устойчиво развитие на бизнесструктурите. Конкретните задачи са свързани с разкриване на икономическите и социалните предимства на устойчивото развитие, идентифициране на проблемите на устойчивото природоползване в България и очертаване възможностите за координация и взаимодействие между субектите за постигане на устойчиво развитие на бизнесструктурите в селските райони. Резултатите от осъществяването на научно-изследователския проект са: извеждане на подходи за устойчиво развитие както на природните ресурси в рамките на екологичния им капацитет, така и на дългосрочно развитие чрез координация между политическата, икономическата и социалната система; извеждане предимствата на устойчивото земеделие като възможност за намаляване на безработицата в застрашените региони на България, ограничаване на миграционните процеси и укрепване на местната икономика. С ясна политика и помощ от структурите на ЕС много от целите, които са поставени до края на Втори програмен период следва да бъдат изпълнени.

III. ПРИЛОЖЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИИ – ИНОВАЦИИ И АУТОМОТИВ ИНДУСТРИЯ

Начинанието за съставяне на регионални технологични планове намира почва в проекти за регионални стратегии за иновации и трансфер на технологии, подкрепени от програмата за иновации на „Четвърта рамкова програма“ и в проекти за регионални иновационни стратегии, подкрепени от Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР). Целта на тези регионални инициативи за иновации е да насърчат сътрудничеството между фирмите и публичната администрация, за да се оценят иновационните и технологичните потребности на фирмите в региона, да се определи иновационният потенциал с оглед да се подобри регионалната иновационна система. Крайните бенефициенти на регионалните стратегии за иновации и технологичен трансфер са местните фирми, по-специално малките и средните предприятия (МСП). Тези планове целят да завишат конкурентоспособността на малкия и среден бизнес чрез повишаване на информираността по проблемите на иновациите, както и на готовността на фирмите да внедряват и усвояват нови технологии. Регионите, в които макросредата благоприятства иновациите, дават възможност на фирмите да намерят точно решение на своите технологични проблеми, да внедряват нови производствени технологии и по този начин да осигуряват конкурентни предимства, а също да намерят подходящо финансиране за трансфер на технологии.

Възловата цел на проектите за регионални иновационни стратегии е да се подобри значително способността на регионалните институции да формулират и приложат политика, насочена към реалните нужди на бизнес сектора, по-специално на малките и средните предприятия. Инициативата е насочена към подкрепа на регионалните власти да предприемат цялостна оценка на местната среда за иновации. В резултат се разработва стратегия, която трябва да предостави рамката за оптимизиране на иновационната политика и иновационната инфраструктура на регионално равнище, най-вече по отношение на тяхното съответствие на потребностите на малките и средните предприятия. Регионалните иновационни стратегии трябва да поощряват прякото сътрудничеството между частния сектор, малките и средни предприятия, научноизследователските организации и публичната администрация с оглед на повишаване на иновационния капацитет на дадения регион.

Транспортът е от жизнено значение за европейската икономика — без добри транспортни връзки Европа не може да се развива и да просперира. С новата инфраструктурна политика на ЕС ще бъде създадена мощна европейска транспортна мрежа между 28 държави членки с цел насърчаване на растежа и конкурентоспособността. Тя ще свързва Изтока със Запада и ще замени днешните разнородни транспортни мрежи с една наистина европейска мрежа.

С новата политика финансирането от ЕС за транспорт се увеличава три пъти до 26 млрд. евро за периода 2014 – 2020 г. В същото време то се пренасочва към точно определена нова основна мрежа. Тя ще образува транспортния гръбнак на европейския единен пазар. Чрез нея ще се отстранят пречките, ще се усъвършенства инфраструктурата и ще се рационализират трансграничните транспортни операции в интерес на пътниците и предприятията в целия ЕС. Нейното изграждане ще бъде продължено, като се създадат 9 главни транспортни коридора. Така ще се обединят усилията на държавите от ЕС и заинтересованите лица и ще се даде възможност за концентриране на ограничените ресурси и постигане на резултати.

Бизнес анкетите показват, че сравнително висок дял от българските МСП предоставят част от процеса по управление на външни фирми: 39% от компаниите използват външни фирми за правни консултации, 33.7% - за финансово - счетоводни консултации и 23.2% - за консултации в данъчноосигурителната сфера. Тези данни говорят, че МСП в България се ориентират постепенно към по - професионални методи за управление. На основата на тези данни може да се прогнозира също така ръст на сектора на бизнес услугите, генериран от МСП. Въпреки това в една от сферите на дейност, където има най-сериозна нужда от външни услуги обучението на човешки ресурси използването им е по-слабо застъпено: едва 9.4% от МСП подбират и обучават персонал чрез външни фирми.

Маркетинговите умения в МСП са познати и се прилагат в управлението на предприятията. Съществува стремеж да се познават и удовлетворяват нуждите на клиентите, което е сред най-важните фактори за успех на маркетинговите стратегии - 64.8% от МСП имат информация за това как клиентите възприемат техния продукт; други 33.8%

също имат обратна информация от клиентите си, макар и само частична. Едва 1.4% от фирмите декларират, че не познават мнението на клиентите за предлагания от тях продукт.

Автомобилната индустрия е най-бързо развиващата се индустрия в България. Над 50% от всички инвестиции през последните години са в нея. Този тренд ще се запази през следващите четири години и дори ще се ускори.

Страната ни е една от интересните дестинации за производство на компоненти за автомобилната индустрия, а в обозримо бъдеще, живот и здраве, и за производство на автомобили. Автомобилната индустрия първа ще влезе в Индустрия 4.0 и това на практика се случва.

Доставките на компоненти са най-точен пример, като камионите се следят и от тяхното движение зависи производството, защото компаниите производителки вече нямат складове.

Автомобилният клъстер е основан преди пет години от 30 компании, които произвеждат компоненти за автомобили за първоначално и последващо вграждане, а в него са били заети под 9 хиляди души.

Производството му тогава е било под 1% от БВП на страната. Днес, пет години и половина по-късно, вече говорим за 130 – 140 компании, а поне 10 международни компании проучват възможностите за навлязат на нашия пазар.

Заетите днес са вече над 40 000, а процентът от БВП, който автомобилната индустрия генерира, е над 4%, като трябва да се има предвид, че говорим за период, в който има и драстично покачване на БВП като цяло.

За тези пет години ръстът на индустрията е над пет пъти. Всяка година индустрията успява почти да удвои оборотите, които прави в България.

Привличането на производител на автомобили е една много важна задача, Втората цел е позиционирането на България като място, където новите, революционни технологии, могат да се развиват.

Друг факт е, че засега все още у нас няма голям проект за производство на батерии за електромобили. Надеждите са такъв да се появи през 2019 г. Нуждата от батерии ще бъде значителна в следващите 5-6 години, а самите те ще са около 50% от цената на автомобила.

Основната цел е привличането на голям автомобилен производител в България, който ще доведе до знаково покачване на БВП на глава на населението, като по този начин ще се помогне по различни начини на МСП. По тази причина от автомобилния клъстър са предвидили световно роудшоу през тази година, на което пред потенциални инвеститори да бъдат представени възможностите за отварянето на такъв завод в България.

IV. ОСНОВНИ ПРИНОСИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

1. Разширен е обхватът на погледа над производствената сфера в областта на автомобилната индустрия в няколко направления. Разгледана е ролята на РИС като е разширен обхвата им и е анализиран конкретния, гореизложен сектор.
2. Изследвани са различни примери в подкрепа на тезата, че Структурните фондове от ЕС и качествено изпълнение на задачите в тях биха могли значително да вдигнат стандарта на живот в шестте района на планиране в Република България.
3. Практически са проведени проучвания на МСП и техните собственици чрез анкетиране в отделни райони на България. Чрез тях подкрепям тезата, че МСП могат да бъдат основна движеща сила на икономиката.
4. Практическите проучвания потвърждават значимостта на Автомобилната индустрия, развиваща се на територията на България, като се разглежда като основен елемент в икономически аспект за следващите 3 години на развитие. Чрез нея БВП на страната и на човек от населението следва чувствително да се повиши, стига да се предприемат множество мерки в подкрепа на чуждестранните инвеститори.

V. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

- 1. Беличовски, К. (2018), Финансова политика и канали за финансиране в подкрепа на иновативния бизнес и проектите към структурните фонове, VUZF Review, бр.1, 74-81 стр.*
- 2. Belitchovsky, K. (2018), Financial and revivification plan for Bulgarian regions, CUDES 2018, p. 39-43*
- 3. Беличовски, К. (2018), „Развитие на Аутомотив индустрията в Република България за периода 2018-2020г.“, 14-та международна конференция на младите учени – УНСС, 17-32 стр.*

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ

Декларирам, че настоящият дисертационен труд е изцяло авторски продукт и в неговото разработване не са ползвани, в нарушение на авторските им права чужди публикации и разработки.

Подпис: